Acest ultim volum publicat de către profesorul V. Neamţu, prin înalta ţinută ştiinţifică, încununează activitatea de cercetare a acestuia, presărată şi cu alte reuşite remarcabile.

ADRIANA MOGLAN

OLIMPIA MITRIC, *Cartea românească manuscrisă din nordul Moldovei*, Bucureşti, Ed. Aetos, 1998, 368 p.

În istoriografia românească, contribuţia culturii scrise la reconstituirea trecutului nostru este o idee unanim acceptată, iar valoarea creaţiei culturale româneşti de altădată demult recunoscută. Cu toate acestea, însă, preocupările privitoare la cercetarea acestei preţioase moşteniri a istoriei noastre nu şi-a găsit încă locul pe care-l merită, impunându-se, de aceea, ca absolut necesară întocmirea de cataloage şi repertorii cuprinzătoare de vechi manuscrise şi cărţi răspândite în diverse fonduri arhivistice din întreaga ţară. Un pas înainte în această direcţie îl constituie lucrarea Olimpiei Mitric, *Cartea românească manuscrisă din nordul Moldovei*, produsul unei cercetări riguroase a textelor româneşti ce au aparţinut vechilor centre culturale din Evul Mediu şi care şi-au găsit adăpost la diverse biblioteci din ţară şi străinătate, provenind, totodată, şi de la feluriţi deţinători şi iubitori de carte veche. Volumul reţine atenţia prin preponderenţa informatiilor inedite culese şi înmănunchiate în paginile acestuia din fonduri bucovinene care, mulţumită efortului ştiinţific al autoarei, remarcabil filolog şi cercetător, au fost puse la dispoziţia cercetării istorice depăşindu-se dificultătile inerente unui astfel de demers, cele întâmpinate în descifrarea şi identificarea textelor, datarea şi localizarea lor, stabilirea identităţii copistului etc.

Cartea Olimpiei Mitric inventariază manuscrise şi texte româneşti de la cele mai vechi, medievale, până la cele aparţinând secolului al XIX-lea, anume: traduceri, copii, prelucrări din slavonă, greacă şi, mai târziu, franceză, precum şi scrieri elaborate în cunoscutele centre de cultură din Moldova de nord, acolo unde, aşa cum se ştie, s-au scris cele mai multe opere literare slavone şi slavo-române. Activitatea scriptoriilor mănăstirilor din această parte de tară: Putna, Moldoviţa, Rădăuţi, Suceviţa, Dragomirna, Probota, Humor, Voroneţ, Râşca şi Slatina, reprezentante incontestabile ale spiritualităţii medievale româneşti este recompusă de autoare în cartea de faţă în cele trei capitole. Repertorierea şi catalogarea manuscriselor în limba română redactate în intervalul de timp menţionat sunt precedate de un studiu esenţial privitor la produsele literare ale celor înzestraţi cu arta condeiului, copişti, tălmaci, scriitori-călugări şi pe care autoarea nu se sfieşte a-i numi adevăraţi cărturari ai vremii.

Este surprins, totodată, şi momentul anexării Bucovinei la Imperiul habsburgic, precum şi efectele acestuia asupra vieţii culturale a provinciei, autoarea constatând că "... în ciuda restricţiilor, Bucovina şi-a păstrat caracterul românesc şi după anexare, iar copierea manuscriselor a continuat, deseori chiar în cadrul mănăstirilor desfiinţate" (p.11). O atenţie deosebită este acordată mănăstirii

www.cimec.ro / www.palatulculturii.ro

Putna, "cel mai reprezentativ scriptoriu nord moldovenesc" (p. 17) ce a început să funcţioneze încă de la întemeiere, fără întrerupere, timp de cinci secole, şi ale cărei creaţii culturale sunt inventariate de autoare, începând cu cel mai vechi text juridic românesc întocmit aici, anume *Nomocanonul* sau *Pravila de la Putna* a ritorului Lucaci, până la traducerile din slavonă, mai cu seamă, şi copiile realizate de călugării veacului trecut. În continuare sunt trecute în revistă realizări din domeniul culturii scrise din aceste lăcaşuri, precum cel de la Dragomirna, unde se distinge activitatea părintelui Paisie Veliciovschi de la jumătatea secolului al XVIII-lea, cea a lui Iacov Putneanul din episcopia Rădăuţilor, organizator al şcolii slavo-române şi apoi româneşti din aceeaşi perioadă sau cea a mitropolitului Veniamin Costache, ale cărui legături cu lăcaşul de la Slatina sunt, de altfel, binecunoscute. Sunt amintite şi alte preocupări din epocă de a lăsa posterităţii dovezi de netăgăduit ale unei vieţi culturale bucovinene, precum traducerile întocmite de profesori şi clerici de la Cernăuţi sau cele realizate de boierii locului ori preoţi, diverse manuscrise ce provin din Transilvania sau Ţara Românească ce-au ajuns, datorită circulaţiei, până aici, dar şi cele realizare de străini, cum a fost polonezul Vasilii Nicorovici care, pe la 1783, copiază la Rădăuţi un *Octoih*.

Autoarea remarcă, deopotrivă, importanţa menţiunilor întâlnite pe marginile paginilor de manuscris, precum şi meritele legătorilor vechilor cărţi cărora li se datorează durabilitatea lor până astăzi. Mai mult încă, ne sunt aduse la cunoştinţă un număr de opt manuscrise aflate în spaţiul bucovinean ce datează din secolul al XIX-lea şi puse în circuitul ştiinţific pentru prima dată.

Olimpia Mitric surprinde, în urma întreprinderii unei temeinice investigaţii ştiinţifice, o diversitate de scrieri româneşti depistate în fondurile de carte cercetate; între acestea, predomină cele aparţinând literaturii religioase, căreia i se adaugă produsele literare laice, miscelanee, texte apocrife etc. Toate acestea sunt repertoriate în al doilea capitol al volumului *Repertoriul general al manuscriselor alcătuite în limba română din nordul Moldovei*, redactat după normele de descriere a manuscriselor cunoscute. 133 de texte în limba română cu caractere chirilice provenind din diverse fonduri sucevene-arhive, muzee, mănăstiri - fac obiectul catalogării lor într-un ultim capitol, însoţit de observaţiile autoarei referitoare la întocmirea acestuia. Importanţa lucrării este redată şi de prezenţa reperelor bibliografice consultate de autoare, precum şi de indicele general aferent unei lucrări cu specificul celei prezentate.

Volumul Olimpiei Mitric este, aşadar, "o carte despre cărţi" , cum o califică Dan Horia Mazilu în primele pagini, din care reiese, cu claritate, varietatea cunoştinţelor de istorie si din domenii alăturate ei pe care autoarea le stăpâneşte pe deplin. Rigurozitatea ştiinţifică şi competenţa profesională cu care este alcătuită lucrarea probează grija pentru cartea veche românească şi fac din ea o contribuţie fundamentală la cercetarea creaţiei culturale medievale şi cea a zorilor lumii moderne româneşti.

CĂTĂLINA ILIESCU

www.cimec.ro / www.palatulculturii.ro